

CHAQALAOQLARNI EMLASH JARAYONINI NAZORAT QILUVCHI ELEKTRON PLATFORMA

Sadullayeva Shahzoda¹, Zoxidova Munisa²

¹Toshkent tibbiyot akademiyasi 2-son Davolash ishi fakulteti talabasi,

²Toshkent davlat stomatologiya instituti Xalq tabobati fakulteti talabasi

Ilmiy rahbar: *Sobirjonov A.Z – Toshkent tibbiyot akademiyasi Biotibbiyot muhandisligi, informatika va biofizika kafedrasida katta o‘qituvchisi*

Mamlakatimizda sog‘liqni saqlash sohasini tubdan isloh qilish, xususan, aholi salomatligini mustahkamlash, tibbiyot muassasalari infratuzilmasini yaxshilash, tizimning birlamchi bo‘g‘iniga zamonaviy kommunikatsiya texnologiyalarini joriy etish borasida keng ko‘lamli ishlar olib borilmoqda.

Davlatimiz rahbari raisligida sog‘liqni saqlash tizimining birlamchi bo‘g‘inini takomillashtirish hamda aholi o‘rtasida sog‘lom turmush tarzini shakllantirish chora-tadbirlariga bag‘ishlangan videoselektor yig‘ilishi bo‘lib o‘tdi. Unda ilg‘or xorijiy tajriba asosida umumiy amaliyot shifokorini haqiqiy oilaviy shifokorga aylantirish, ularga yordam berish maqsadida tibbiyot brigadalari tashkil etish, oilalar kesimida “tibbiy xarita”larni shakllantirish, aholi bilan manzilli ish olib borish, ular salomatligi holatini baholash va elektron bazasini yaratish, tibbiyot muassasalarini xodimlar va diagnostika vositalari bilan ta’minlash borasida qator vazifalar belgilandi.

XXI asrda inson uchun vaqt eng qimmatli resursga aylandi. Shu bois bugun ko‘pchilikning kutishga, navbatda turishga sira toqati yo‘q. Aksariyat odamlar har bir ishi tez va oson bitishini xohlaydi. Ayniqsa, u bemor bo‘lsa.

Biroq shifokor qabuliga kirish uchun turnaqator navbatlar, buning oqibatida kelib chiqadigan asabbuzarliklar har qanday insonning dilini xufton qilishi aniq.

Shu sababli bugun yurtimizda tibbiyot tizimini raqamlashtirish, xususan, birlamchi tibbiy-sanitariya yordami muassasalarida avtomatlashtirilgan axborot tizimini joriy etish masalasiga jiddiy e’tibor qaratilmoqda.

Ma’lumki o‘tib borayotgan yosh avlodning sog‘lig‘ini saqlash bugungi kundagi dolzarb muommolardan biri hisoblanib kelmoqda. Ayniqsa hozirgi kundagi ekologik holat yoshlar va chaqaloqlar o‘rtasida kasalliklarga chalinish foizining ortishiga sabab bo‘lmoqda. Shu bilan bir qatorda oilaviy poliklinikalarda aksariyat holatda ota –onalar tomonidan bolalarnig vaqtida emlanishga olib bormaslik hamda ayrim holatlarda bolalarning umuman emlanmaslik holatlari ham uchraydi. Bu esa bolalarda emlashlar

orasidagi muddatning buzilishiga, bolalarda immunitetning qoniqarsiz bo'lishiga, oilaviy poliklinikalarda tartibsizlikning yuzaga kelishiga sabab bo'lmoqda.

Oilaviy poliklinika va Qishliq vrachlik punktlarida bu muammolarni sabalari o'rganilganda quyidagi javoblarni oldik:

Chaqaloqlarni emlashga qaysi muddatlarda olib borishni aksariyat ota onalar bilishmaydi;

Chaqaloqlarni emlash nima uchun kerakligi to'g'risida ota-onalar juda kam ma'lumotga egaligi;

Emlash to'g'risida ko'plab "qo'rqinchli mif"larga ishonishadi (bola emlash orqali kasallik yuqtirib olishish, bola ustida emlash bahonasida turli tajribalar o'tkazilish va shu kabilar);

Chaqaloqni emlashga olib borishni etkazish uchun hamshiralar uyma-uy yurib ogohlantirib chiqishi kerakligi va buni samarasi har doim ham yuqori bo'lmasligi (uyda hech kim yo'qligi, sedan chiqarish va shu kabi muammolar)

Bu muommolarning yechimi sifatida biz "IMMUN.UZ" tibbiy platforma yaratish bo'yicha ishlar olib bormoqdamiz. Bu platforma avvalo mobil operatorlar bilan hamkorlikda ishlaydi va mutlaqo bepul bo'ladi. Bu platforma quyidagicha ishlaydi: har kunlik tug'ilgan chaqaloqlar platform orqali bazaga tug'ruqxona yoki oilaviy poliklinika (qishloq vrachlik punktlari) tomonidan kiritilib boriladi. Bunda chaqaloqlar tug'ilgan yili va sanasi, ota-onasi va ularning telefon raqmlari, bolaning vazni, ID raqamlari hamda holati (emlash mumkin bo'lgan va bo'lmagan bolalar nazarda tutiladi) haqidagi so'rovnoma to'ldiriladi. Bolalar tug'ilgan sanasiga va holatiga ko'ra to'g'ridan - to'g'ri sinflanib boradi. Bu ma'lumotlar asosida poliklinika ma'lum bir kunda tug'ilgan bolalarni emlashdan bir hafta va bir kun oldin bolalarning ota - onalariga habarnoma jo'natadi. Bu habarnoma mobil operatorlar tomonidan SMS holatida ularga yetkaziladi. SMS habarnoma: "Farzandingizni bir kun (yoki hafta) dan keyin (sansi ko'rsatilgan holda) quyidagi kasallikka qarshi (masalan: AKDS Vaksina bilan emlashga olib keling (oilaviy poliklinika manzili ko'rsatiladi))" mazmunida yozilgan bo'ladi. Shu bilan birgalikda emlanmaydigan bolalar ro'yxati ham bazaga kiritiladi. Lekin ularning holati deyilgan joyga yomon holat belgilanadi. (yomon: emlash mumkin emas). Bunday bolalar guruhiga alohida SMS habarnoma jo'natiladi. "Farzandingizni shifokor ko'rigiga olib boring va shifokor ruxsat bersa emlash uchun olib keling" kabi mazmunda yozilgan bo'ladi.

Kelajakda aholining tibbiy madaniyatini oshirish, vaksinani inson sog'lig'i uchun foydalarini tushintiruvchi platformani yuqoridagi platform bilan integratsiya qilsih ustida ish olib bormoqchimiz.

Poliknilikalardan so'rovnoma o'tkazganizmizda shifokor va hamshiralar aksaryat ota – onalar farzandlarining qaysi kasallika qarshi emlanayotganligini bilmasligini va o'rtacha 4 -5% aholigina bolasini vaqtida emlashga olib kelishini ta'kidlashdi. Natijada har bir kelgan ota- onaga vakcina haqida ma'lumot berish uchun shifokor o'rtacha 40 daqiqa vaqt sarflashi kerak bo'ladi.

Vaqtida emlanmaslik natijasida poliknillikada ayrim kunlari ota-onalar soning ko'payib ketishi, ayrim kunlarda esa poliknilikalarda ota-onalar soning nihoyatda kamayib ketishi kabi tartibsizliklar uchraydi. Bu dastur esa yuqoridagi muommolarni bartaraf etadi. Dastur orqali bir vaqtning o'zida O'zbekiston hududida minglab insonlarga sms yuborilishi mumkin. Bu hamshiralarning ota-onalarga birma-bir bog'lanishga sarflaydigan vaqtini tejashiga va ortiqcha sarsongarchilikdan qutulishga yordam beradi. Asosiysi bolalarning vaqitda emlanishi va ular immunitetining qoniqarli darajada bo'lishiga sababchi bo'ladi.